

složila s mišlju da slučajni, samo jednom zapisani siže, pa čak i oni koji su plod lične fantazije pojedinog kazivača, pridonose oblikovanju nacionalne specifičnosti narodnih priča. Redakcija tipa priče Aa Th 815, koju pisac obilježava kao specifično češku i nastalu pod utjecajem B. Němcove, susreće se i u južnih Slavena, a vjerojatno i u drugih naroda (o tom tipu pripovijetke prema doktorsku tezu V. Merkelbach u Mainzu). Josip II kao tip idealiziranog dobrog vladara poznat je ne samo Česima nego i Hrvatima, a po svoj prilici i ostalim narodima bivše Austrougarske monarhije (v. M. B.—St., Istarske narodne priče, br. 80 i bilj. na str. 187). Tip Aa Th 810A karakterizira se kao specifično slavenski; novo izdanje Aarne-Thompsonova indeksa spominje, međutim, i danske i irske i litavske primjere (što vjerojatno još uvijek nije potpuna slika). Utvrditi nacionalnu specifičnost pripovijedaka pojedinog naroda nije dosada, koliko znam, na zadovoljavajući način nikome pošlo za rukom. S jedne strane zato što je gotovo neulovljiva i u vječitom pretakanju s tradicijama drugih naroda, a s druge strane zato što su za njezino utvrđivanje potrebne najopsežnije predradnje, u domaćim i u komparativnim okvirima, obrađene studiju tipova i motiva, literarnog izraza, jezika, odraza domaće sredine u pričama itd. Ne treba, dakle, prestrogo suditi tome što Jechov pokušaj nacionalne karakterizacije čeških pripovijedaka nije bio do kraja uspješan. U cjelini je njegova knjiga svakako značajan domet, takav kakav u publiciranju hrvatskosrpskih narodnih pripovijedaka zasada još, na žalost, nije na pomolu.

(Na kraju mala napomena: u Jechovoj se knjizi pod brojem 16 objavljuje pripovijetka iz Erbenove zbirke koja je prodrila i među neke naše pripovjedače; njezin slavonski odjek, nazvan »Tri zlatne kike«, objavljen je u zbirčici »Drvo nasred svijeta«, izd. Školska knjiga, Zagreb 1961, koju je priredio pisac ovog prikaza. Češko porijeklo te pripovijetke spominje se u posebnim »Metodskim uputama« što ih Školska knjiga objavljuje uz svoja izdanja.)

Maja Bošković-Stulli

Lutz Röhrich, Erzählungen des späten Mittelalters und ihr Weiterleben in Literatur und Volksdichtung bis zur Gegenwart. Sagen, Märchen, Exempel und Schwänke mit einem Kommentar, Bd. I, Francke Verlag, Bern und München 1962.

Ova svojevrsna originalna čitanka, namijenjena podjednako kao štivo studentima i kao ogledna građa svima onima koji se zanimaju za uzajamne odnose pisane i usmene književnosti, sadrži izbor proznih tekstova sačuvanih iz razdoblja od XIII do XV stoljeća, kratak, ali vrlo sadržajan uvodni članak i iscrpne komentare. Pisac je odabrao dvanaest tipova pripovijedaka, poznatih kako u srednjovjekovnoj pisanoj književnosti tako i u usmenim folklornim varijantama živim sve do naših dana. Svaki je takav pripovjedački obrazac predstavljen s prosječno dvanaestak primjera tekstova iz pisane i iz usmene tradicije, koji su najvećim dijelom uzeti s njemačkoga jezičnog područja, no ima i drugih primjera (pa i jedan srpskohrvatski: br. X, 7).

Obuhvaćeni su sižeji o medvjedu koji je protjerao demona (Aa Th 1161), o vili Meluzini (Ondini), o glupim željama (AaTh 750 A), o vjesnicima smrti (AaTh 335), o nezahvalnom sinu (AaTh 980 A, B¹), o đavolu koji popisuje grijehe u crkvi (AaTh 826), o rajskoj ptici (AaTh 471A), o caru i fratru (AaTh 922), o prosjaku ostavljenom kao zalog (AaTh 1526), o proždrljivoj kuharici (AaTh 1471), o djetetu stvorenom od snijega (AaTh 1362 i 703*) i o ludom proscu koji je nadmudrio kraljevnju (AaTh 853).

Objavljeni tekstovi, i sami po sebi i posebno uz pomoć obilnih podataka i tananih zapažanja u komentarima i uvodu, daju čitaocu uvjerljivu sliku o razvoju sižea kroz stoljeća, o odnosima među usmenom i pisanom tradicijom, o promjenama koje nastaju u skladu s povijesnim mijenjanjem općih društvenih shvaćanja, o evoluciji jezika, stila, forme u okvirima istih sižea.

Našim će čitaocima biti ta knjiga zanimljiva ne samo zbog toga što ona općenito pridonosi naučnom povezivanju književnog i folklornog materijala, nego posebno i po tome što je većina odabranih sižea udomaćena i u našoj usmenoj ili pisanoj tradiciji — što je Röhrich djelomice, ukoliko mu je bilo poznato, u komentaru i navodio.

U nas se, npr., mnogo pisalo o motivu rajske ptice u našoj starijoj pisanoj i usmenoj književnosti (Ilešić, Milčetić, Galinec i drugi), pa nam je Röhrichova iznesena građa iz drugih krajeva vrlo dragocjena.

Nabrojenoj literaturi uz priče koje govore o onemogućenom braku s vilinskim bićem dobro bi bilo dodati i jednu od najstarijih rasprava o toj temi: J. Karłowicz, *La belle Mélusine et la reine Vanda*. *Archiv f. slav. Phil.*, II, 1877, 594—609. Ujedno bi bilo dobro da je pisac, radi što potpunijeg kontinuiteta u povezivanju folklorne i umjetničke pisane književnosti, koji traje sve do naših dana, spomenuo u vezi s tom istom pričom i dramu »Ondina« J. Giraudouxa. A u vezi s ruskim tekstom priče o djetetu od snijega dobro bi bilo spomenuti poetsku bajku »Snjeguročka« A. N. Ostrovskoga napisanu prema toj priči, kao i istoimenu operu Rimskog-Korsakova.

Zaključno se može reći da smo dobili jednu vrijednu knjigu i sa zanimanjem očekujemo drugi svezak.

Maja Bošković-Stulli

Waldemar Liungman, Die schwedischen Volksmärchen. Herkunft und Geschichte. Akademie-Verlag, Berlin 1961.

Poznati švedski istraživač narodnih pripovijedaka W. Liungman objavio je na švedskom jeziku zamašnu trilogiju koja u prva dva sveska obuhvaća švedske narodne pripovijetke, a treći svezak sadrži komentare tekstovima. Taj treći svezak (objavljen 1952) preveden je sada na njemački. Sastavljen je od niza minijaturnih monografija o svakoj pojedinoj

¹ Taj Aarne-Thompsonov broj, kao i još neki, nije naveden u Röhrichovoj knjizi jer u času kada se ona štampala, novo, znatno prošireno izdanje Aarne-Thompsonova indeksa nije još bilo objavljeno (a u starom izdanju nema tog tipa priče). Naš će časopis u idućem svesku objaviti iscrpan prikaz novog izdanja Aarne-Thompsonova indeksa.